

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið  
Skuggasundi 1  
101 REYKJAVÍK

Reykjanesbæ, 11. október 2022

### Efni: Umsögn máls nr. 188/2022 - Þjóðgarðar og önnur friðlýst svæði - lykilþættir

Óskað var eftir umsögn Reykjaness jarðvangs, Markaðsstofu Reykjaness og Sambands sveitarfélaga á Suðurnesjum um mál nr. 188/2022 - Þjóðgarðar og önnur friðlýst svæði – lykilþættir, 7. október s.l. og finna má inn á [vef samráðsgáttar Stjórnarráðsins](#). Sameiginlega senda þessar stofnanir frá sér eftirfarandi umsögn.

Það er ánægjulegt að verið sé að vinna í samræmingu aðgerða fyrir þjóðgarða og friðlýst svæði á Íslandi og mikil tækifæri sem felast í frekara samstarfi um þessi málefni, hvort sem það er á vegum ráðuneytisins, stofnana eða nær samfélaganna.

#### Almennt um málefni skjalsins:

Skjalið sem nú liggur til umsagnar í samráðsgátt eru niðurstöður viðtala og samskipta við starfsmenn hagaðila, fulltrúa þeirra stofnana sem í dag reka friðlýst svæði og þjóðgarða og önnur stjórnvöld. Ekki liggur fyrir hvort rætt var við tengda aðila eða verkefni sem vinna að sambærilegum verkefnum.

Mörg þeirra atriða sem nefnd eru í skjalinu eru samhljóma þeim verkefnum og samtali sem hefur átt sér stað innan Reykjaness UNESCO Geopark og eiga erindi víðar en inn á friðlýst svæði. Það sem ekki er tekið inn í númerandi mynd eru önnur verkefni á vegum landshluta og sveitarfélaga sem vinna að svipuðum og sömu verkefnum, til að mynda svæðisgarðar og jarðvangar.

Jarðvanger á Íslandi í dag eru tveir. Þeir eru starfræktir undir merkjum UNESCO Global Geopark sem er fjórða og nýlegasta verkefni UNESCO. Jarðvangarnir heyra eingöngu undir verkefni íslensku UNESCO nefndarinnar í dag og þá ráðuneyti menningarmála, sem ekki vinnur að umhverfismálum. Starfsemi jarðvanga hins vegar, snýr að öllu eða mjög miklu leiti að því að vinna með styrkleika svæðanna á sviði umhverfismála og þeir því nýttir til að styrkja atvinnulíf á svæðunum sem þau starfa, menningu, samfélagið með verkefnum á sviði fræðslumála, loftlagsmála, verndunar náttúru o.fl..

Við teljum að með því að innleiða jarðvanga innundir svið umhverfismála á landsvísu og þá málefni Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins, væri verið að leggja fram lausn í umhverfismálum sem vinnur fyrir og náið með nær samfélagini við að styðja við atvinnu- og byggðaþróun með umhverfismálum. Það væri jafnframt lausn eða hægt að líta til lausna sem jarðvanger búa yfir fyrir mörg þeirra málefna sem listuð eru upp í skjalinu sem nú liggur til umsagnar í samráðsgátt.

Því er lagt til að ráðherra umhverfis-, orku- og loftslagsmála að skoða innleiðingu jarðvanga(e.Geopark) inn í stefnu ríkisins um þjóðgarða og önnur friðlýst svæði.

## Stjórnskipulag stofnana og samræming stjórnsýslu:

Gjaldtaka á áningaráðunum: Mikilvægt er að leggja línumnar og horfa til gjaldtöku með heildrænum hætti yfir allt landið. Ekki eingöngu til friðlýstra svæða, þó slík vinna á vegum ríkisins gæti verið leiðandi í samræmingu á gjaldtöku annarra áningarstaða.

## Merkingar og upplýsingamiðlun:

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið leiddi samstarfshóp um aukna fagbekkingu, bætta hönnun og samræmingu merkinga á ferðamannastöðum. Í samstarfshópnum sátu fulltrúar allra þjóðgarða landsins, Umhverfisstofnunar, Landverndar, Landgræðslunnar, Sambandi Íslenskra sveitarfélaga og fleiri hagsmunaaðilar. Starfshópurinn skilaði af sér greingerð í lok árs 2020 um samræmingu verkefna og tillögur að áframhaldandi vinnu. Önnur verkefni sem hópurinn skilaði meðal annars af sér var uppfærð hönnunarbók fyrir merkingar áningarstaða og handbók um gerð náttúrustíga.

Niðurstöðurnar má finna inn á godarleidir.is. Þá voru einnig þróuð sérhæfð fagnámskeið sem Landbúnaðarháskóli Íslands sér nú um að halda og gefnar voru úr leiðbeiningar um skipulag (skipulagsmál og leyfisveitingar) á ferðamannastoðum.

Mikil vinna var lögð í verkefni starfshópsins sem snerta á aðgerðum sem minnst er á í skjalinu sem nú liggur til umsagnar og sem nýta mætti áfram til frekari verkefna í merkingum og upplýsingamiðlun.

## Fjármögnun og gjaldtaka:

Þetta er einnig tekið fyrir undir stjórnskipulag stofnana sem farið var yfir hér fyrr í umsögn okkar en mikilvægt er að samræma gjaldtöku á áningaráðum heildstætt yfir landið.

## Efnahagsleg áhrif:

Rannsóknir á efnahaglegum áhrifum fyrir ákveðin svæði og landshluta er mikilvægur þáttur fyrir frekari þróun áfangastaða, bæði fyrir atvinnulíf, sveitarfélög og aðrar stoðstofnanir í nærsamféluginu.

## Lagaumgjörð:

Öllum landshlutum er skilt að vinna að áfangastaðaáæltun fyrir landshlutann. Mikilvægt er að samræmi sé á milli framkvæmda áningarstaða og friðlýstra svæða og þessi svæði listuð upp í framkvæmdaáætlun áfangastaðaáætlana. Þessar áætlanir eru unnar af sveitarfélögum og öðrum hagsmunaaðilum hvers svæðis og uppfærðar reglulega.

## Aðkoma nærsamfélaga:

Aðkoma nærsamfélaga er mikilvæg í allri þróun áningarstaða og eru friðlýst svæði þar engin undantekning. Þörf er á að virkja þetta samtal betur, hvort sem um er að ræða efnahagslegar aðgerðir, uppbryggingu eða rekstur svæðanna. Með virku samtali og samstarfi um þróun og framtíð þessara svæða er gagngert verið að styðja við og vinna í átt að sjálfbærni.

## Byggðamál og atvinnuuppbygging:

Vissulega eru tækifæri í friðlýsingu fyrir nærsamfélag en án samtals um friðlýsingu og framtíðarþróun þá gagnast hún lítið. Friðlýsing ein og sér er ekki nema hluti af lausn um t.d. verndun.

## Öryggi ferðamanna og starfsmanna:

Öryggi ferðamanna ætti ávalt að vera hluti af uppbryggingaáformum og þróun ferðamannastaða. Friðlýst svæði ættu að vera leiðandi í þeirri vinnu.

Vegaskrá um vegi í náttúru Íslands og akstur utan vega:

Akstur utan merktra leiða er víða vandamál og mikilvægt að hægt sé að taka á slíkum málum með festu. Víða er náttúra mjög viðkvæm fyrir utanaðkomandi áhrifum, því er mikilvægt að bæta upplýsingagjöf um utanvegaakstur og bæta stýringu inn á vegi á skrá.

Virðingarfullst,  
f.h. Sambands sveitarfélaga á Suðurnesjum



Berglind Kristinsdóttir  
Frákvæmdastjóri